

Varför väljer elever NIU som gymnasial utbildning?

En intervjustudie kring faktorerna bakom valet till
NIU med inriktning handboll.

Andrea Zanteré & Andreas Fehrlund

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete avancerad nivå 84:2019
Ämneslärarprogrammet 2015–2020
Handledare: Susanne Johansson
Examinator: Jane Meckbach

Why do students choose NIU as upper- secondary school education?

An interview study on the factors behind the choice
for NIU with a focus on handball.

Andrea Zanteré & Andreas Fehrlund

THE SWEDISH SCHOOL OF SPORT AND HEALTH SCIENCES
Degree project advanced level 84:2019
Teacher education program 2015-2020
Supervisor: Susanne Johansson
Examiner: Jane Meckbach

Sammanfattning

Syfte och frågeställning

Studiens syfte var att undersöka elevers motiv att välja NIU-utbildning med inriktning handboll. Frågeställningarna som studien besvarar är **1**. Hur beskriver eleverna vad som motiverade dem att välja NIU-utbildning? Och **2**. Hur kan elevernas val av NIU med inriktning handboll förstås utifrån ett sociokulturellt perspektiv?

Metod

I studien används en kvalitativ intervjumetod på förstaårselever som går på tre olika specialidrotts-gymnasier. Studien tog en fenomenologisk inriktning för att förstå elevernas upplevelse av valet till NIU. Studien använde sig av fokusgrupper med fyra elever i varje intervjugrupp. Första intervjun bestod av fyra killar, andra intervjun bestod av fyra tjejer och den tredje intervjun bestod av två killar och två tjejer. Ett handplockat urval för att representera målgruppen gjordes och de elever som deltog var slumpmässigt tillfrågade eller utvalda av deras lärare på skolan. Intervjustilen som användes var nondirektiv med semistrukturerade intervjuer för att få fram olika uppfattningar om elevernas val till NIU. Studien har ett deduktivt tillvägagångssätt och syftar till att få fram svar på djupet.

Resultat

Utifrån ett sociokulturellt perspektiv kunde studien presentera att de elever som ansågs mest drivna och tagit ett längre kliv i elitutövning inom handboll har föräldrar med en stark idrottsbakgrund. Föräldrarna var hos samtliga elever engagerade under hela deras uppväxt i deras utövning och var stöttande samt motiverande för eleverna. Föräldrarna gav eleverna trygghet och resurser för att de skall kunna fortsätta med sin idrottsutövning. Resultatet visar även att eleverna hade en stark inre motivation till att utöva handboll på skoltid för att uppnå så stor framgång som möjligt inom idrotten. De såg NIU som en möjlighet för elitsatsning och var ännu mer motiverad när de väl var inne på utbildningen.

Slutsats

Slutsatsen är att valet av NIU som utbildning för gymnasiet grundar sig i elevernas sociokulturella bakgrund. Samtliga elever har haft en socioekonomisk situation som gett dem möjligheten att utöva vad de finner är kul på sin fritid. Deras habitus har tagit in dem på den idrottsliga banan och de har haft stort stöd från sina föräldrar i sitt val av satsning inom handboll. I ett led av föräldrarnas engagemang för att eleverna ska må bra och få chansen att satsa på vad de tycker är kul har i sig fött elevernas starka motivation till att även välja NIU med inriktning handboll på gymnasiet.

Abstract

Aim

The purpose of the study was to investigate students' motives for choosing NIU education with a focus on handball. The questions the study answers are 1. How do the students describe what motivated them to choose NIU education? And 2. How can the students' choice of NIU with handball specialization be understood from a socio-cultural perspective?

Method

The study uses a qualitative interview method for first-year students who attend three different sports gymnasiums. The study took a phenomenological approach for understanding the students' experience of the choice of NIU. The study used focus groups with four students in each interview group. The first interview consisted of four guys, the second interview consisted of four girls and the third interview consisted of two guys and two girls. A hand-picked selection to represent the target group was made and the students who participated were randomly asked or selected by their teachers at the school. The interview style used was nondirective with semi-structured interviews to get different perceptions about students' choices for NIU. The study has a deductive approach and aims to get answers in depth.

Results

From a socio-cultural perspective, the study could present that the students who were considered most driven and took a longer step in elite practice in handball also have parents with a strong sports background. The parents were involved with all students throughout their upbringing in their practice and were supportive and motivating for the students. The parents provided the students with security and resources so that they could continue their sport. The results also show that the students had a strong internal motivation to practice handball at school to achieve the greatest success in the game. They saw NIU as an opportunity for elite investment and were even more motivated when they were in the school environment.

Conclusions

The conclusion is that the choice of NIU as a high school education is based on the students' socio-cultural background. All students have had a socio-economic situation that has given them the opportunity to practice what they find fun in their spare time. Their habitus has taken them into the sporting field and they have had great support from their parents in their choice of handball. As part of the parents' commitment to make the students feel good and to have the chance to invest in what they think is fun, has in itself given the students strong motivation to choose NIU with a focus on handball in high school.

Innehållsförteckning

1. Introduktion	1
1.2 Bakgrund	2
2. Forskningsläge	3
2.1 Litteratur om motivation	3
2.1.1 Inre motivation	4
2.1.2 Yttre motivation	4
2.2 Litteratur om elevers val till gymnasiet	5
2.3 Litteratur om barns sociokulturell bakgrund	6
2.4 Litteratur om talang och barns idrottsliga förutsättningar	7
3. Teoretisk utgångspunkt	9
3.1 Habitus	9
4. Syfte och frågeställningar	10
5. Metod	11
5.1 Urval	11
5.2. Procedur	12
5.2.1 Dataanalys	13
5.3 Etiska övervägande	13
5.3.1 Tillförlitlighet	14
6. Resultat	15
6.1 Hur beskriver eleverna vad som motiverade dem att välja NIU-utbildning?	16
6.2 Hur kan elevernas val av NIU med inriktning handboll förstås utifrån ett sociokulturellt perspektiv?	19
7. Diskussion	24
7.1 Elevernas beskrivning av vad som motiverade dem till att välja NIU.	25
7.2 Hur kan motiven förstås utifrån ett sociokulturellt perspektiv?	26

7.3 Framtida forskning	30
7.4 Metoddiskussion	30
8 Slutsats	32
Käll- och litteraturförteckning	33
Bilaga 1 - Litteraturundersökning	35
Bilaga 2 – Intervjuguide	36

1. Introduktion

Elever med goda sociokulturella förutsättningar har visat sig vara överrepresenterade i föreningsidrotten vilket ger dem en förutsättning att kunna utöva sin idrott längre upp i åldrarna. Ett exempel är Ferry (2014) som diskuterar att familjer med ekonomiska tillgångar kan ge sina barn möjligheten att inte behöva tänka på oroligheter som just ekonomi kan ge en familj. Det gör att barnen kan fokusera fullt ut på den aktivitet de tycker är roligt att göra. Om aktiviteten då är att utöva handboll ger det dem goda förutsättningar att fortsätta med idrotten. Den kultur som befinner sig inom en familj och släkt speglar ofta vad den yngsta generation kommer att ägna sig åt, i barndomsåren liksom i deras ungdom. (Ferry, 2014)

Sociokulturella förutsättningar diskuteras även som en optimal förutsättning för att lyckas inom en idrott eller inte (Ferry, 2014). Med detta menas bland annat att en persons habitus kan komma att speglas i hur duktig en person blir i sitt idrottsliga utövande. I den här uppsatsen kommer vi att använda teori om habitus för att undersöka elevers val till Nationell idrottsutbildning (NIU) närmare. I det här fallet med inriktning handboll. Ett barn vars föräldrar idrottat, och på en högre nivå, har en fördel inom idrott gentemot en person som inte har föräldrar som varit inne på det mer idrottsliga spåret genom sina levnadsår. Men för att barnets förutsättningar skall komma till uttryck behöver personen befinna sig i en miljö där detta är möjligt. Har barnet möjlighet att utöva idrott på sina villkor och hur mycket barnet vill så kommer de med högre sannolikhet ha en större utvecklingskurva än ett annat barn utan dessa förutsättningar. Med dessa möjligheter kommer även barnet att ha föräldrar som ställer upp, stöttar och engagerar sig i idrotten. Eventuell ekonomisk trygghet och en social samvaro som ger trygghet för barnet. Detta är inget som är en garanti för att barnet ska lyckas med idrotten utan ger enbart barnet en större chans att nå en högre nivå. Givetvis kan flera faktorer spela roll i varför någon lyckas inom sin idrott, bland annat att barnet har ett gediget intresse för idrotten och tror på sig själv. Detta intresse kan tas i uttryck som en inre drivkraft hos barnet, men som indirekt kan härledas till ett barns habitus. Förutsättningarna kan föda en stark motivation för barnet att utföra idrotten som föräldrarna har introducerat för dem. Den inre motivationen stärks av att föräldrarna ger barnet möjlighet att fortsätta sitt idrottsutövande på barnets egna villkor. Den yttre motivationen stärks för barn med dessa förutsättningar då föräldrarna visar ett stort engagemang i idrottsutövandet om de själva även utövat idrott. Detta kan få barnet att utöva idrott för att tillfredsställa sina föräldrar och bevisa något för dem. Således kan motivationen vara ett led av barnets habitus. Det finns därför ett intresse för oss som blivande lärare inom specialidrott att vara medvetna om hur elevernas

habitus eventuellt kan påverkat valet till gymnasium. Denna studie ämnade att få svar på vad som kan påverka och motivera elever att välja NIU med inriktning handboll. Av erfarenhet kan vi intyga att personer som har en familj med stark anknytning till en idrott tenderar att utöva just denna, men är också benägna att utöva idrott överlag oavsett om det är samma idrott som dennes föräldrar.

1.2 Bakgrund

Skolreformen 2011 gjorde om den dåvarande idrottsutbildningen och valde även att ändra namnet på utbildningen till RIG (Riksidrottsgymnasium) och NIU (Nationell idrottsutbildning). Dessa utbildningar ger elever som vill kombinera en gymnasieutbildning med en elitidrottsutövning möjlighet till detta. RIG riktar in sig till elever från hela Sverige, medan NIU står för regionalt och lokalt. (Skolverket, 2011)

Sverige har idag 54 skolor med RIG godkända certifikat från Skolverket samt 64 skolor med NIU certifikat (Skolverket, 2011). Antagningsprocessen sker i sju steg där två kriterier väger tyngre än de andra. Det ena kriteriet är att eleven har uppfyllt de betygsriterier som krävs för den gymnasiala utbildningen, vilket är den tyngsta, och det andra är att eleven blir godkänd på den uttagningssträning som sker i samband med antagningsprocessen. Bedömning och rankning av eleverna sker enskilt för varje skola eleven sökt till (Skolverket, 2011). Utbildningen ämnar ge elever chansen att utöva den idrott de annars också utövar inom föreningsidrotten under skoltid. Detta innebär att de har träningar under skoltid som är inriktade till de specifika idrotterna, ämnet går under namnet specialidrott. Syftet är att "Undervisningen i ämnet specialidrott ska syfta till att eleverna utvecklar den idrottsliga förmågan. [...] Eleverna ska genom att medverka i olika verksamheter få inblick i och erfarenhet av elitidrott och träningsutveckling." samt ges förmågan att kunna utöva sin idrott på elitnivå (Skolverket, 2011). I skrivande stund finns det enbart en RIG certifierad handbollsutbildning och 37 med NIU godkänd utbildning i Sverige (Svenska handbollsförbundet, 2019).

Svensk handboll har som mål att ge Sveriges mest "talangfulla" ungdomar inom sporten möjlighet att gå på en certifierad handbollsutbildning. Elever med motivation till idrotten kan komma att söka sig till dessa utbildningar oavsett deras kompetens inom utövandet. Motivation är en stor faktor för att fortsätta med sin idrott, med utökad tid på gymnasiet kan den här motivationen brista eller bero på andra faktorer runt eleven. Gör eleven inte själv valet utan

påverkas av andra faktorer som till exempel familj och kompisar runtomkring kan detta komma att påverka eleven negativt. I slutändan innebär det att flera slutar med sin idrott och eventuellt hoppar av NIU istället för att fullfölja hela utbildningen. Vi finner det aktuellt att undersöka bredden av antagning inom handbollssverige, det vill säga NIU-utbildningen.

2. Forskningsläge

I detta kapitel går vi in på vilken forskning som är aktuell för den här uppsatsen. Forskning har tagits fram om två olika tillstånd av motivation som kan påverka en individ under tiden valet till gymnasium ska göras. Den behandlar även studier där samband gjorts mellan elevers idrottsutövande och deras sociokulturella förutsättningar. Inom området av sociokulturella förutsättningar och elevers idrottsutövande används rubrikerna sociokulturell bakgrund och talang. Talang behandlar även hur elevers habitus kan komma att utvecklas genom den sociala tillvaron.

Sökningar har gjorts för att hitta samband mellan elevers sociokulturella förutsättningar och deras idrottsutövande. Utifrån det har strävan varit att förstå gymnasievalet utifrån dessa två ämnen. Forskning genomförd i Sverige som undersökt NIU-utbildningar specifikt eftersträvades. Då litteraturen om denna utbildningsform fortfarande är begränsad har studier genomförda med sociokulturella faktorer och idrottsutövande varit i fokus. Ett resultat av detta blev att forskningsläget består av litteratur som förklarar en elevs sociokulturella förutsättningar och dess fortsatta idrottsutövning, som i sin tur tolkas som en motivator för att välja NIU. Det långsiktiga idrottsutövandet har varit av intresse för att hitta ett samband mellan detta och valet av NIU. Litteratur om motivation har tagits med då detta ses som ett led av elevernas sociokulturella förutsättningar men även för att motivationens olika tillstånd kan påverka elevernas val.

2.1 Litteratur om motivation

Ryan och Deci (2000) beskriver motivation som tre olika tillstånd, den inre och yttre motivation samt amotivation. Motivation ses inte som ett stående tillstånd utan en individ kan gå från inre till yttre motivation och vice versa. Motivation ses istället som ett kontinuum som går från lågt till högt självbestämmande (Ryan & Deci, 2000). När individen drivs av den inre motivationen är den mer självstyrande. Detta innebär att eleven agerar i sitt val till gymnasiet då den känner att det ska bli roligt och utmanande, inte påtvingat eller som en belöning att t.ex. göra sina föräldrar stolta. Ryan och Deci (2000) nämner även hur motivation kan påverka en individ där en större del inre motivation är eftersträvansvärt när det kommer till att göra ett val.

Konsekvenserna av valet blir då mer positiva för individen då valet sker av egen vilja, de har kontroll samt känner sig kapabel till de utmaningar som valet av gymnasielinje kan innebära. Människan har ett medfött behov av att känna sig kompetent samt vara självbestämmande. De ska inte bara känna en upplevd kompetens utan känna att deras beteende är självbestämmande och inte påverkas av andra för att få en ökad inre motivation. (Ryan & Deci, 2000) I den här uppsatsen innebär det att eleven behöver känna en viss valmöjlighet för gymnasievalet och på så sätt bibehålla den inre motivationen för valet. Genom ett högt självbestämmande faller gymnasievalet utifrån ett eget intresse och befintlig kompetens.

2.1.1 Inre motivation

Deci och Ryan (1985) diskuterar att den inre motivationen behövs för att en individ ska känna att något är meningsfullt och nyfiken i ett lärande. Individen agerar utifrån färdighet och självständighet när denne ska försöka nå ett mål eller övervinna en utmaning i livet. Målen bör då upplevas som stimulerande och realistiska. På så sätt skapas en känsla av njutning och upprymdhet hos individen samtidigt som individen upplever en inre belöning genom att utföra en aktivitet för att nå ett specifikt mål. Den inre motivationen är kopplat till tre psykologiska behov; Känsla av kompetens där individen känner att den är kompetent nog och har kontroll, självbestämmande där individen gör valet av egen vilja och social tillhörighet där individen känner sig trygg i den miljö som individen kommer att befinna sig i. Kopplat till studien så bör lärandet på gymnasiet skapa en trygghet, ett stimuli samt optimala utmaningar för individen då denne ska lära sig över tid och finna ett intresse i det specifika som studeras (Deci & Ryan, 1985).

2.1.2 Yttre motivation

Deci och Ryan (2000) diskuterar den yttre motivationen i form av att det som driver individen att göra ett val sker utifrån andras åsikter eller externa faktorer. Ett exempel här kan vara att eleven gör valet på grund av att föräldrarna trycker på hemifrån och vill att barnet ska uppnå något med sin idrott. Då gör eleven valet utifrån vad föräldrarna vill och på så sätt göra dem nöjda istället för att göra ett val som eleven själv vill.

Den yttre motivationen delas in i fyra olika former, till den yttre motivationen hör även amotivation som innebär att individen helt har avsaknad från motivation. *Amotivation* kan bero på att individen inte har något som helst intresse för valet eller att det kan kännas meningslöst, samt att personen inte känner sig tillräckligt kompetent. *Extern reglering* innebär att valet enbart

styrts av yttre faktorer/stimuli. Detta innebär att individen vill tillfredsställa andra eller få någon form av belöning utefter det val som görs. *Introjektion* beskrivs som att individen är, till viss del, styrd av yttre faktorer eller påtryckningar för att tillfredsställa omgivning och på så sätt slippa skuldkänslor. *Identifikation* innebär att individen identifierat sig med till exempel valet och kan se en nytta i valet under en längre tid och då får individen motivation att delta. *Integration* innebär att eleven själv har gjort valet utefter individens egna värderingar och behov, på så sätt upplevs valet som en del av dennes personlighet. (Ryan & Deci, 2000)

2.2 Litteratur om elevers val till gymnasiet

Lovéns (2000) forskning bygger på intervjuer och enkätsvar från individer som befinner sig i olika faser i livet. Individerna delade med sig av erfarenheter av att välja vägar i livet och hur deras möten med olika vägledare har sett ut. Lovén (2000) beskriver att föräldrarna är en viktig del av valet till gymnasium, trots att föräldrarna besitter en okunskap kring de olika gymnasielinjernas innehåll. Majoriteten (85%) av de elever som var med tyckte att föräldrarna har stora förväntningar på dem och att eleverna vill uppfylla dessa. Det var inte bara förväntningarna som spelade roll inför valet utan även att det är viktigt att lyssna till sina föräldrar då det finns en uppfattning om att de "vet bäst" vilket leder till att "elevens väg till gymnasiet i hög grad är en produkt av det habitus som eleven bär med sig". (Lovén, 2000) Kompisar är även en stor del i processen när valet ska göras när eleverna diskuterar olika alternativ som finns att välja mellan (Lovén, 2000).

Vägen till valet speglar även att eleverna vill ta hjälp av och prata med en studie- och yrkesvägledare. Dessa samtal handlar för det mesta om elevernas personliga situation, deras starka respektive svaga sidor. I samtalet med en studie- och yrkesvägledare får eleven även hjälp med information kring utbildningar, inträdesvillkor, framtida yrke och arbetsmarknad (Lovén, 2000). Många elever har en föreställning om vad de ska välja för program men de söker efter idéer, tankar och nya perspektiv om vad det finns att välja emellan i samtalet med studie och yrkesvägledaren. Samtalet bidrar till mer information om de olika val som finns och i Lovéns bok framhävs att 64 procent av ungdomarna uppskattade tiden med en studie- och yrkesvägledare (Lovén, 2000). Gymnasievalet är en brytpunkt och ungdomarna tar det på stort allvar. En majoritet av ungdomarna känner ett stort behov av både stöd och att diskutera valet med någon. Vanligtvis är detta föräldrar, kompisar och vägledare. I slutändan är det enligt ungdomarna dem själva som tar beslutet och att de fått stöd av omgivningen. (Lovén, 2000)

2.3 Litteratur om barns sociokulturella bakgrund

En studie utförd av Stuij (2015) undersökte hur elevers habitus påverkade deras fysiska aktivitet. Studien utfördes på fyra klasser på två olika grundskolor i Amsterdam. Den visade att de med ett högt socioekonomiskt habitus såg föreningsidrotten som den primära källan till kunskap inom idrott. Nästan alla killar och hälften av tjejerna i studien deltog i en föreningsidrott. Den var också mer strukturerad och disciplinerad vilken utgjorde att dessa elever också hade en mer reflekterande förmåga och känsla av samhörighet än de i den lägre socioekonomiska klassen. Hon skriver även i studien att de av lägre social klass och socioekonomisk tillhörighet deltog i idrottslig aktivitet på fritiden men en minoritet av tjejerna och hälften av pojkarna deltog i en föreningsidrott. Dock deltog fyra av tjejerna i kategorin lägre klassen i "martial arts", en mer ostrukturerad och mindre formell idrott (Stuij, 2015). Hon menar också på att idrotter som historiskt setts som överklassidrotter också utfördes av de eleverna med stark socioekonomisk status, dock mer på grund av påtryckningar från den egna familjen. Detta speglades av att föräldrarna själva också utfört denna idrott och då finner barn och föräldrar en stark känsla av samhörighet. Det intressanta med studien är att den visar att de elever vars föräldrar har stark ekonomi och utfört sporten tidigare speglar detta till sina barn. Föräldrarna är i högre grad involverade i barnens framtid och kan ge dem möjligheten att delta i denna arena. De mindre ekonomiskt starka eleverna deltog i låg grad inom föreningsidrott och det kan också spegla vad den eleven kommer att prioritera i sin vidare utbildning.

En annan studie (Nielsen et al., 2012) gjord på barn från förorter i Danmark undersökte hur det socioekonomiska, sociokulturella och sociala kapitalet korrelerade med barnens dagliga fysiska aktivitet. Studien gjorde en djupdykning i om föräldrars socioekonomiska, kulturella och sociala position hade en roll i barnens fysiska aktivitet. Det resultat som framkom i studien visar att de barn vars föräldrar har tidigare erfarenhet av idrotten speglades i att även deras barn deltog i denna aktivitet, detta ses som den sociokulturella faktorn. Studien visar också att familjer med stark socioekonomisk, social och kulturell habitus i större utsträckning ägnade sig åt organiserad idrott. Studien är gjord på 9–11 åringar och den är uppdelad i två stadier, men den återkommer till samma elever tre år senare med samma frågeställning för att kartlägga om de fortfarande är lika fysiskt aktiva. Resultatet visar att de elever som lever i en familj med starkt sociokulturellt kapital och materialistiska tillgångar deltar i högre grad i organiserad idrott. De lär sig också sociala konstruktioner, disciplin och samhällets normer i den organiserade idrotten. Eleverna ges

också förutsättningar och spås vara dem som lyckas i större grad inom idrott i framtiden. (Nielsen et al., 2012)

I en studie gjord i Turkiet ville Dinc (2011) undersöka hur deltagande i en individuell idrott kontra lagidrott går ihop med en individs självförtroende i förhållande till kön och socioekonomisk status. I detta fall tolkas självförtroende som "en individens självförtroende i att kunna utföra en uppgift". I artikeln argumenterar Dinc om att sport har ett positivt inflytande på barns psykologiska, sociala och fysiska mognad. Han menar på att utöva sport på fritiden förstärker den sociala förmågan hos barn och ungdomar och utvecklar dem i sociala kontexter, där det bland annat kan handla om samarbete och att respektera gemeneman. I tidig ålder, 11–13, söker sig ungdomarna svar och en roll i sitt sociala sammanhang, de påverkas av intrycket att behöva lyckas akademiskt och söka ekonomisk frihet men kanske framförallt att söka acceptans hos sina kamrater runtomkring (Dinc, 2011). Det studien kommer fram till är ett resultat där barn och ungdomar som ingår i en lagsport eller i en grupp inom sin idrott utvecklar ett starkt självförtroende. I en sport där de hela tiden interagerar med andra under strukturerade former utvecklas deras sociala förmåga. De idrotter som är mer individualiserade argumenterar han för behöver bestå av en grupp som ändå tränar tillsammans för att nå detta. Dock hade dessa individer en skillnad på självförtroende jämfört med de i en lagsport. Även här verkar den socioekonomiska och kulturella statusen hos deltagarna vara en faktor i valet av idrott och om man fortsätter eller inte. (Dinc, 2011)

2.4 Litteratur om talang och barns idrottsliga förutsättningar

Carlsson (1991) skriver om talang där han lyfter talang i form av en arvmässig betingelse. Han skriver att en individ redan som barn har utvecklingsmöjligheter och förutsättningar till att utvecklas inom ett specifikt område. Talang ur detta perspektiv förknippas till motoriska förutsättningar stimulerade i rätt miljö, då det sker en form av symbios för att individens talangfullhet ska komma till uttryck. I Sverige har idrottsutbildningen på gymnasiet varit en miljö som kan verka bidragande till detta. Dock har frågor om talang varit inriktad till den motoriska delen av en individ, och inte lika väl mot de sociala och psykologiska faktorerna. Ordet talang kan även falla inom definitionen av en person med en naturlig fallenhet för ett specifikt område, men Carlsson (1991) framhäver just begreppet som att en individ behöver de optimala förhållandena för att verka i symbios med den arvmässiga faktorn. För att ett barn ska kunna utveckla sin talangfullhet för något krävs det en miljö där den får utveckla det. Det kräver alltså att barnet befinner sig i en miljö som utvecklar barnet samt någon som är kunnig inom

ämnet som lärs ut. Ett barn kan ha en talang för handboll, men får inte barnet möjligheten att utöva handboll kommer detta inte komma till uttryck. Genom detta formas barnets habitus inom handboll och det kan göra att barnet motiveras till att fortsätta långt upp i åldrarna.

I en studie gjord av Wilsson, Wilsson och Baker (2018) undersökte de hur föräldrars idrottsliga bakgrund kan ha inverkan på deras barns idrottsliga deltagande och prestation. Studien utfördes med föräldrar och barn som utövat idrott i Australien och Kanada, där de förväntas ha deltagit på så hög nivå som möjligt utifrån sina förutsättningar i sin sport. De delades efter det upp i tre olika nivåer av utförande med elitutövning på internationell nivå som senior som högsta och vanlig nationell tävling som lägst. De fick bland annat fram att de individer som utövat idrott på högsta elitnivå hade en signifikant högre andel föräldrar som hade gjort detsamma. De ser också att det har varit ett tydligt mönster för dem att deras pappa varit den som haft störst inflytande i deras expertis inom idrotten. Studien såg att de individer vars föräldrar utövat idrott som rekreation eller motion inte hade deltagit i någon högre elitutövning. Dock fanns det en signifikant skillnad mellan gruppen av elitutövare och icke elit där deras föräldrar även deltagit eller deltar i tävlings- och rekreationsidrott. Studien framhäver att de vars föräldrar har utövat idrott eller en idrott på elitnivå har ett större mantra av feedback och stöd i barnets utövande. De har också en större insikt i vad det innebär att utöva idrotten på hög elitnivå vilket kan vara direkt avgörande i hur barnet känner stödet hemifrån och kan värdesätta det därefter. Den går inte in på djupet kring föräldrars akademiska framgångar men man kan dra sambandet att föräldrar till elitutövande barn har en högre form av akademisk utbildning också. Barnens elitutövande kan ses som en korrelation mellan arvsanlag hos deras högpresterande föräldrar och den miljö även de befinner sig i genom att deras föräldrar verkar stöttande, och har kvalitativ feedback på barnens idrottsutövande.

Sammanfattningsvis visar studierna ett mönster i barnens utvecklingsmöjligheter inom en idrott när deras föräldrar utfört den på en elitnivå. Detta kan i sin tur vara en bidragsfaktor till det habitus individen besitter när den växer upp. Talang kan därför ses som ett resultat av föräldrarnas idrottsliga bakgrund, men det går inte att säga att den har en avgörande roll för om barnet kommer att utöva idrott på en elitnivå.

3. Teoretisk utgångspunkt

I studien används en sociokulturell teoretisk utgångspunkt för att undersöka vad elevers socioekonomiska bakgrund kan ha för betydelse för deras val av NIU. Det teoretiska begrepp studien går in på är begrepp såsom kapital och fält men begreppet habitus behandlas mer djupgående. I ett led av en individs habitus använder vi i uppsatsen motivation för att förstå elevens val av NIU. Det innebär att en individs habitus i termer av sociokulturella förutsättningar påverkar individens motivation till utförandet av handboll som idrottslig aktivitet och valet till NIU. Varför studien tog utgångspunkt i elevens habitus beskrivs nedan och även hur motivation ses som ett led av individens habitus.

3.1 Habitus

Pierre Bourdieu var en sociolog som utvecklade teorier inom fältet kultursociologi. Hans teorier om betydelsen av sociokulturell bakgrund består av tre nyckelbegrepp vilka är habitus, kapital och fält (Broady, 1998). Dessa begrepp samverkar med varandra för att kunna förstå en individ, dess levnadsvillkor och situationen den befinner sig i. Habitus hänger samman med Bourdieus kapitalbegrepp som är de symboliska, sociala och materiella tillgångar en individ har.

Habitus kan man säga är beskrivelsen av vilka vi är, som dock skett mer eller mindre omedvetet och grundläggs av de liv man hittills levt och de vanor man haft i livet. Det är uppbyggt över generationer och speglar hur vi ser på saker och ting samt den grund till vilka våra värderingar är. Den kan också avspegla sig i våra politiska åsikter och fördomar. Vårt habitus är format och bestäms genom sociala betingelser vilket gör att skillnaden mellan människors habitus kan formas av vilket ekonomiskt och kulturellt kapital man föds in i. Den formar oss i olika sociala kontexter liksom miljön vi befinner oss i kan forma oss till att gå vissa vägar, ta vissa val eller bli extra duktig på något specifikt. Allt i vår omgivning kan förändra stora delar av vårt habitus men hur vi ger svar på det baseras också till viss del av vår habitus (Broady, 1998). Broady (1998) beskriver den sociala tillgången en individ har som socialt kapital. Det Broady menar med det är att de band som förenar en individ med flera, och i olika grupper, kan ses som en tillgång för individen. Stöd från familjemedlemmar och släkt men även kompisband från eventuella elitsammanhang förgrenas i det sociala kapitalet. För att vidareutveckla det skriver Broady (1998) att exempelvis en examen inte nödvändigtvis ger dig en lyckosam social framgång, den ger dig heller inte nödvändigtvis framgång i yrkeslivet eller ett förstärkt kulturellt- eller ekonomiskt kapital. Men att det sociala kapitalet kan ge uttryck i att personer inom samma krets i

slutändan kan dra nytta av deras sociala relationer. Det sociala kapitalet kan därmed ses som en förbindelse mellan ekonomiskt kapital och kulturellt kapital och därmed bringa framgång för en individ. Han belyser även i sin text att det finns arenor i samhället som försöker binda individer med starkt socialt kapital. Detta för att skapa en grupp med likasinnade individer för att stärka den befintliga strukturen och därmed bygga ännu starkare kapital. Det i sin tur kan även stärka de övriga arterna av kapital hos en individ. Broady (1998) Detta kan även beskrivas som ett socialt fält, där en grupp människor förenas genom gemensamma intressen. Fält kommer till uttryck i flertalet områden samhällsstrukturer, men gemensamt för det sociala fältet är att människor skapar relationer mellan olika positioner och gemensamt inom strukturen strävar efter samma mål. I denna studie hamnar NIU under just denna struktur.

En del i att förstå vad som motiverar elevens val att välja NIU är hur tidigare erfarenheter har påverkat eleven. Handboll som fenomen bidrar till många olika rörelser och hur individen upplever dessa samt förkroppsligar de för sig själv. Håkan Larsson (2012) diskuterar begreppet habitus i *Idrottsdidaktiska utmaningar* och nämner att en gest/rörelse kan både i större och mindre utsträckning upplevas som en del av individen. Det här kopplar studien till elevernas val av NIU då handbollen och dess rörelser bör vara en del av eleven, inte någon annan och det ska kännas rätt att utföra dessa rörelser inom handboll. När en individ går in i ett sammanhang finns det förutbestämda rörelser som individen måste förhålla sig till då de dominerar den specifika rörelsekulturen. Här måste individen bestämma sig för om rörelsekulturen är något som är värt att investera tid och energi i (Larsson, 2012).

4. Syfte och frågeställningar

Syftet med den här studien är att undersöka elevens motiv att välja NIU-gymnasium med inriktning handboll.

- Hur beskriver eleverna vad som motiverat dem att välja NIU-gymnasium?
- Hur kan elevernas val av NIU med inriktning handboll förstås utifrån ett sociokulturellt perspektiv?

5. Metod

Studien använde sig av en kvalitativ ansats som i jämförelse med en kvantitativ ansats får mer djupgående svar och bidrar till en ökad förståelse. Detta leder till fördjupad information om vad som påverkade eleverna och deras val till NIU. Studien hade en fenomenologisk inriktning vilket innebär att studien ville förstå elevernas personliga upplevelser och vad som motiverade dem till valet. (Hassmén & Hassmén, 2008) Fenomenologi lägger fokus på att undersöka en individs subjektiva upplevelser om ett fenomen, dock finns det ett grundantagande inom fenomenologin att det kan finnas liknande erfarenheter hos andra individer. På så sätt kan elevernas upplevelser och motiv av valet sammanföras för att nå en djupare förståelse (Hassmén & Hassmén, 2008).

Studien hade ett deduktivt tillvägagångssätt vilket innebär att den utgick från en teori, i detta fall om habitus. Studien strävade efter att få fram information på djupet för att hitta gemensamma representativa faktorer hos eleverna som gjorde att de valde NIU (Hassmén & Hassmén, 2008). Den utforskade på så sätt hur eleverna motiverade sitt val av NIU och hur detta kan förstås utifrån elevernas habitus.

För att nå djup i svaren var intervjufrågorna specifika och konstruerade på så sätt att de får fram relevant information om hur eleverna upplevde valet av gymnasieutbildning utifrån den bestämda teorin. Intervjumetoden bestod av fokusgrupper för att samla in data, fokusgrupper används för att framhäva ett visst ämnesområde att fördjupa sig i (Bryman, 2011). Syftet med fokusgrupper blir inte att lyfta fram lösningar på något om ämnet eller få samförstånd för detta. Utan används för att få fram olika personers uppfattning om samma ämne där de kan utveckla sina svar med hjälp av vad de andra svarar. (Kvale & Brinkman, 2014) Intervjuguiden var semi-strukturerad och skapade ett frågeformulär där frågorna riktades mot av vad som motiverade gruppens val till gymnasiet och hur valet kan förstå utifrån deras sociokulturella förutsättningar (Bryman, 2011).

5.1 Urval

Intervjupersoner var totalt tolv elever, uppdelat i tre fokusgrupper, i årskurs ett på tre olika gymnasier med NIU inriktning på gymnasiet i Stockholm. Deltagarna var 15/16 år vid intervjutillfället men 14/15 vid valet. Urvalet av intervjupersoner skedde i form av ett handplockat urval. Inom handplockat urval finns typiska fall, vilket i studien innebär en

homogen grupp individer som används för att förstå ett specifikt fenomen. (Hassmén & Hassmén, 2008) Urvalsmetoden var aktuell för studien för att få en representativ grupp för dem elever som väljer NIU. Kontakt med lärare, på de skolorna som har NIU utbildning i Stockholm stad, upprättades i ändamål att få kontakt med elever. För att komma i kontakt med eleverna valde respektive lärare olika tillvägagångsätt för att välja vilka som skulle delta. En lärare pekade ut fyra som skulle följa med oss för intervju, samtliga elever godkände tillvägagångsättet utan att ifrågasätta. En annan lärare skickade ut genom ett kommunikationsmedel de använder sig av till sin klass med frågan om vilka som kunde tänka sig att ställa upp. Även detta tillvägagångsätt använde sig den tredje läraren av för att nå elever som kunde tänka sig ställa upp. Samtliga 12 i fokusgrupperna hade valt handboll som specialidrott. En utav grupperna var blandat med hälften tjejer och killar medan en grupp bestod av enbart killar och en av enbart tjejer.

Studien strävade efter en mix av kön i samtliga grupper men utfallet var som beskrivet ovan. Vi finner det av intresse att höra de olika faktorer och motiv som kan uppkomma i mixade fokusgrupper, om de nu finns, hos de olika könen.

5.2. Procedur

En intervjuguide användes (bilaga 2) utifrån forskningsfrågorna, den tar i beaktning både tematisering och dynamiska dimensionen av intervjuupplägget. Frågorna “vad”, “hur” och “varför” användes där frågan “varför” nyttjades sparsamt mot slutet av intervjun (Kvale & Brinkman, 2014). Intervjusituationen gav upphov till frågor som spontant dyker upp under intervjun och det gav vi acceptans till att fråga då vi i stunden fann de berikande för studien. Intervjuguiden vart semi-strukturerad och skapade ett frågeformulär där frågorna riktades mot av vad som motiverade gruppens val till gymnasiet utifrån vald teori och temastruktur (Bryman, 2011).

Intervjuerna skedde genom nondirektiv intervjustil där Kvale & Brinkman (2014) menar att denna stil får fram erfarenheter och upplevelser om forskningsämnet. Vi strävade efter personliga åsikter om ämnet samt olika uppfattningar om ett fenomen. Nondirektiv intervjustil får stöd i att vi försökte frambringa intervjupersonernas uppfattning om deras val (Kvale & Brinkman, 2014). I ämnen som kan vara känsliga för intervjupersonen ska samvaron med sina kurskamrater ge individen stöd att ändå kunna uttrycka sina åsikter och upplevelser.

Inspelning av samtalet skedde genom en mobiltelefon med röstmemoapplikation, båda skribenterna närvarade i intervjun med ett i förväg satt körschema på intervjun. Intervjuerna filmades även med en videokamera, detta gjordes då vi antog att det skulle bli svårt att urskilja vem som svarade vad av de olika intervjupersonerna. Det insamlade materialet transkriberades direkt efter att de var utförda. Kodning av innehållet kategoriserades till *habitus* och *motivation*, där huvudtemat för kodningen var själva valet av NIU. När intervjuerna var färdigkodade tog vi ut vilka svar som kopplades till de teman studien uppfattade och presenterar detta i resultatet. Därefter diskuteras den insamlade informationen och tidigare forskning och gör kopplingar till den teoretiska utgångspunkt som studien använder sig av.

5.2.1 Dataanalys

En deduktiv analys av den data som samlats in och transkriberats hanteras genom en “teoriledd tematisk analys” (Hassmén & Hassmén, 2008). Kategorierna är i förväg bestämda i form av *habitus* och *motivation* med valet av NIU som huvudtema. Analysmetoden används då studien använt sig av semistrukturerade intervjuer där en specifik teori använts för att sätta de olika teman och kategorier. Svaren i intervjuerna färgglades i transkriberingen för att koda vilka svar som inföll under vilken kategori. Då kategorierna *habitus* och *motivation* är de som använts för att förstå temat har därmed analysen fortskridit liksom beskrivet i tidigare del av studien (Hassmén & Hassmén 2008). Eleverna är kodade med P1-4 i varje enskild grupp, grupperna i sin tur är numrerade 1 – 3 och skrivs ut med förkortningen Gr.

5.3 Etiska övervägande

Studien har tagit hänsyn till Vetenskapsrådets (2002) fyra etiska principer, *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Dessa används för att skydda individen och inte utsätta dem för eventuell publicitet. Principerna finns till för forskaren att förhålla sig till för att forskningen ej ska vara okontrollerad. Detta i sin tur innebär att deltagarna inte far illa av att delta i studien. De fyra huvudkraven tillämpas i studien nedan:

Informationskravet, i detta informerades läraren och eleverna om vad studiens allmänna syfte är, att studera elevens motivering för valet av studiegång. Detta gjordes i form av ett informationsbrev om vilka vi är, vår utbildning samt information om studiens upplägg som mejlades till ansvariga lärare.

Samtyckesblanketten blir i studien viktig då eleverna är 15 – 16 år gamla. Eleverna fick därmed skriva på en samtyckesblankett där information om att de kommer bli filmade framkom samt studiens syfte. Deras underskrifter fungerade därmed att de tagit del av och givit samtycke för. I detta blir det av vikt för oss att belysa att deltagande i studien är frivillig. Det är ok att avbryta när man vill, innan och avskriva sig efter intervjun är genomförd.

Konfidentialiteten kan vara en känslig fråga för dessa ungdomar. Då vi uppfattar det samhälle vi lever i som ett dömande samhälle, där allt från åsikter, bilder och kroppsbild bedöms i diverse medier blir informationen om rätten till konfidentialitet extra viktigt. Videoband och inspelat material kommer att raderas direkt efter genomförd studie. Den kommer inte lagras för vidare bearbetning efter uppsatsen. Vi kan dock inte garantera anonymitet mellan intervjupersonerna men väljer ändå att informera om att de i studien kommer vara helt anonyma. Deras namn kommer att koda till andra kodord som enbart vi har koll på och som deltagarna själva inte får ta del av.

I och med ovanstående kommer nyttjandekravet till uttryck i att den data studien fått fram från informanterna kommer att avlägnas efter studien färdigställt. Skribenterna har inget intresse att dela med sig informationen om de enskilda individerna till yttre parter, dock kommer informationen vara nyttig i skribenternas egen framtida roll som lärare för NIU.

5.3.1 Tillförlitlighet

En god tillförlitlighet i kvalitativa studier behöver ta hänsyn till tre olika aspekter, enligt Granheim & Lundman (2003) är detta trovärdighet, pålitlighet och överförbarhet. Den första aspekten, trovärdighet, handlar om att deltagarna i studien har olika erfarenheter. I den här studien kom eleverna från olika lag och olika uppväxtförhållanden. Pålitligheten handlar om att det inte ska gå för lång tid mellan intervjuerna då intervjuguiden kunde ändrats om för mycket. För att nå hög pålitlighet ska samtliga elever i studien få samma frågor, dock kunde följdfrågorna variera men huvudfrågorna ändrades inte om (Granheim & Lundman 2003). För att göra det möjligt med vidareforskning inom området krävs det att tillvägagångssättet är tydligt beskrivet. Svaren studien fick är genomarbetade och tydligt framskrivna i brödtext och genom blockcitat (Granheim & Lundman 2003).

Det är viktigt att deltagarna svarar på frågorna på egen hand där intervjuaren inte påverkar frågorna. Det var även viktigt att ge deltagarna en trygghet och på så sätt en öppenhet i hur de ska svara på frågorna, intervjun var strukturerad för att deltagarna inte ska riskera att känna att de behöver ge det svar som förväntas av dem som intervjuar. Utan att eleverna känner att det är deras upplevelse och erfarenhet som eftersträvas (Thomas et al., 2015). Frågorna ska vara tydligt utformade och välformulerade för att stärka pålitligheten. Registreringen skedde genom både röstmemo och video för att stärka pålitligheten vid transkribering. När intervjuerna var transkriberade tittade skribenterna på videon tillsammans så att det inte var några meningsskiljaktigheter i vad som transkriberats (Thomas et al., 2015).

6. Resultat

Resultatet i studien delas upp under de frågeställningar som studien behandlar:

1. Hur beskriver eleverna vad som motiverade dem att välja NIU-utbildning?
2. Hur kan elevernas val av NIU med inriktning handboll förstås utifrån ett sociokulturellt perspektiv?

De teman det insamlade materialet är analyserat ifrån speglas i de två separata frågeställningarna. Under de två frågeställningarna har resultat tagits fram för att besvara dessa. Den första behandlar vad som motiverade eleverna till att välja NIU medan den andra delen av resultatet behandlar hur valet kan förstås utifrån elevernas sociokulturella bakgrund. Motivation till valet används i uppsatsen som ett led av en individs habitus, där presenteras motivationen först i resultatet. Delen om habitus presenteras sist i resultatet för att läsaren ska kunna förstå sambandet. Resultatet kommer även behandla elevernas svar om vilken information de hade om NIU innan de skulle göra sitt gymnasieval. Detta är av intresse att ha med då informationen de fick angående NIU kom från olika informationskanaler. Dessa informationskanaler visade sig komma från den omgivning eleven rörde sig i form av deras habitus, studie- och yrkesvägledare och kompisar.

Deltagarna i grupperna kodades med siffror där P står för vilken elev som svarar och G för vilken intervjugrupp eleven var med i. Kodningen ser ut som följande: (P*Gr*).

6.1 Hur beskriver eleverna vad som motiverade dem att välja NIU-utbildning?

Informationen kring vad NIU innehåller och hur upplägget ser ut var eleverna tveksamma på och det fanns en föreställning att utbildningen skulle innehålla mycket fysisk träning men inte så mycket teori, detta nämner P4Gr3 i sitt svar kring hur eleven trodde att upplägget såg ut: *“Jag trodde det bara skulle vara handboll och ingen teori, typ två-tre pass i veckan, något fyspass liksom. Inte någon teori, trodde inte alls att det skulle var kombinerat handboll och fys”* (P4Gr3). En elev från den första gruppen hade liknande tankar kring hur upplägget på NIU såg ut: *“Jag hade inte så mycket tankar kring det egentligen, det var bara handboll, du får träna lite extra. Någon gång i veckan sådär. Kul!”* (P2Gr1).

Eleverna nämner att öppet hus var en bra informationskälla inför valet och att de här fick bra insyn i vad utbildningen innehåller: *“På NIU så träffas man i idrottshallen och går igenom lite hur NIU ser ut på **, upplägget, hur många träningar man har. Sedan är det en rundtur i hallen. Sedan har de också öppet hus för själva skolan. Där lärare och elever står och berättar om utbildningen”* (P3Gr2). Eleverna fick information om hur den akademiska delen ser ut, hur NIU fungerar och vad den delen av utbildningen består av.

Tankarna som jag hade i början precis när jag fick höra om det var, aah najs extra träning. Det var ingen tydlig bild om hur det egentligen skulle bli. Det var när jag gick på öppet hus och provträningarna som jag fick en bättre bild över hur det skulle fungera. (P2Gr1)

Elever från intervjugrupp två och tre pratade om att de hade kompisar eller äldre lagkamrater som de pratade med inför valet. P2Gr2 kommer från en kommun norr om Stockholm och tog hjälp av både lagkamrater och SYV i sina funderingar kring valet: *“Det blev ganska många diskussioner inom laget om vilka som var intresserade eller vilka som kanske inte satsade lika hårt. Sedan gick man absolut och pratade med SYV, framförallt i mitt fall då jag skulle söka i en annan kommun”* (P2Gr2). P4Gr3 spelade med ett år äldre under tiden funderade eleven på att göra valet till gymnasiet och i samtal med dem fick eleven information om NIU: *“När jag spelade med 02:orna, ett år äldre, så när det kom till att jag skulle välja gymnasiet så pratade de väldigt gott om det, de som gått på NIU. Och det var just denna skola man skulle gå på då. Och som jag tänkte på”* (P4Gr3).

Gemensamma nämnare i svaren är att eleverna anser att det i slutändan var de själva som gjorde valet för att de ville utvecklas och spela så mycket handboll som möjligt. En av eleverna svarar

till exempel: *“I slutändan var det nog bara att jag ville komma in och spela handboll. Det var bara det”* (P4Gr1). Eleverna ger dock olika svar på vad som motiverade dem att välja NIU och varför det är positivt för dem som vill satsa på handboll. Kommande citat kommer från en elev i andra intervjugruppen där NIU verkar som en satsning mot elithandboll: *“Det tror jag ja, jag vill ju elitsatsa och jag har en dröm om att spela på elitnivå”* (P1Gr2). I samtliga grupperna svarar eleverna att det var dem själva som motiverades av den extra träningen: *“Jag tänkte mycket själv att jag ville gå vidare med handbollen så jag behövde de extra timmarna för att utvecklas”* (P4Gr3). Gemensamt är även att de själva anser att de extra timmarna kommer bidra till en högre handbollsutbildning. Eleverna svarar att de valde NIU för att de vill spela handboll men även, som (P2Gr2) gör i kommande citat, för att göra en elitsatsning och utvecklas under de extra timmarna som de får under den praktiska träningen på NIU *“Vill man inte elitsatsa så söker man inte ett NIU”* (P2Gr2).

En elitsatsning tar tid och energi och deltagare från samtliga grupper motiveras av att det var positivt med extra träning som är gratis, då de t.ex. inte behöver köpa ett gymkort eller bedriva träningen på egen hand då de genomför den under skoltid. Något (P1Gr2) gav som svar:

De enda skolorna jag sökte hade NIU. Varför var för att det blir gratis extra träning. Vill man elitsatsa kanske måste man träna extra själv och då måste man köpa ett gymkort, Här får man träningen gratis och med bra tränare. (P1Gr2)

Tanken på att få träna på skoltid och få gratis träning är svar i samtliga intervjugrupper för vad som motiverade deltagarna att välja NIU: *“Jag har alltid tänkt NIU, det var liksom en självklarhet. Just för att när man är så intresserad av något så vill man hålla på med det hela tiden, och när man har chansen att göra det på skoltid så tar man den”* (P2Gr2). Eleverna valde NIU för att de ville men att få poäng för att spela handboll på skoltid lockade även eleverna till att välja NIU: *“För mig är det nice med handbollen i sig. Alltså tanken av att man får poäng, betyg för att spela handboll på skoltid. Det säger mycket för mig, såklart ville jag gå NIU också”* (P2Gr3). NIU har enligt eleverna alltid funnits i tankarna när de ska välja gymnasium och som eleverna svarar ovan finns det gemensamma faktorer som påverkade dem till valet.

Även om eleverna förväntade sig en högre belastning så hade P2Gr1 redan känt på en ökad träningsmängd och hade en viss säkerhet i att det inte skulle bli något stort problem. Genom att

ha fått testa på en högre belastning innan gymnasiet började tyckte eleven att det inte skulle bli några problem att hinna med skolan och den extra belastningen:

Jag funderade på att bara på inte göra det då gymnasiet skulle bli för stressigt och hade ganska mycket ångesttankar ifall jag skulle klara av att ha både träning och skola. Jag trodde det skulle vara så himla mycket jobbigare än vad det är, men det har det inte varit. Jag ifrågasatte det ganska mycket om man verkligen skulle orka. Jag började träna med A-laget i ** och då körde jag ändå den mängden träning och det funkade att kombinera med skolan. Då blev det en självklarhet att jag skulle ta NIU. (P2Gr1)

Under den första tiden på utbildningen har motivationen ökat för samtliga deltagare, de upplever att NIU är seriöst och inte enbart fokuserar på utövandet av själva handbollen men även styrketräning samt alternativ träning. Eleverna i grupp två nämner att den här typen av kunskaper ger alla möjlighet att delta samt förbereda sig för olika typer av träning.

Sen har ju inte alla haft möjligheten i sina lag att hantera allting, som t ex hur man hanterar vikter i gymmet. Vi måste ju se till så att alla kan gå in i gymmet sen. Så det är ju, det har varit lite segt men sen så tror ju jag att när alla kan det så kommer vi nog öka träningsdosen med allting. (P3Gr2)

Samma respondent pratar även om hur upplägget är och hur eleverna blir förbereda för träningen som komma skall.

Sen tror jag att i ettan tror jag att ett pass i veckan ska gå åt till teori för att förstå vilken typ av träning det finns och sen 2 träningspass med ren handboll. Sen vidare kommer det bli mer fys och lika mycket handboll. (P3Gr2)

Under den första tiden på NIU har eleverna fått en inblick i utbildningen och att den inte enbart innehåller fysisk träning. Utbildningen har även inslag kring den teoretiska biten där eleverna t.ex. får kunskap om hur de kan hantera stressen som dyker upp med en högre belastning. De blir även medvetna om hur de kan lägga upp sin kost och hur de kan bedriva sin träning för att utvecklas på alla sätt, något som P1Gr2 pratat om:

Jag såg det lite som att man lär sig hur man ska träna, inte att man bara tränar jätte mycket fys för att bli bättre utan lär sig på vilket sätt man ska träna fys för att, ah lära sig att styra upp kosten etc. Alltså inte bara träna, träna, träna. Utan hur man ska träna också. Vi har också snackat en del under NIU teorin, om dubbla karriärer. Hur man ska hantera stress och press och så. (P1Gr2)

6.2 Hur kan elevernas val av NIU med inriktning handboll förstås utifrån ett sociokulturellt perspektiv?

Samtliga elever i varje grupp hade föräldrar som ansåg det viktigt att de själva valde en utbildning de tyckte var kul. Föräldrar ansåg även att det var viktigt vad den akademiska delen bestod av utöver handboll och hade en direkt påverkan på val av utbildning utöver NIU. En del av eleverna såg den andra inriktningen på utbildningen som en del de var tvungna att göra medan fullt fokus var att bli bäst på handboll vilket ges exempel på här: *“Mina föräldrar ville att jag skulle gå antingen natur eller det jag går nu, så valet var inte helt fritt. Men jag är ändå intresserad av ekonomi och sådant, så det passade mig att välja finansteknik.”* (P4Gr2)

En annan elev hade inte mycket fokus på skolan utan föräldrarna var de som pushade för en viss utbildning som de ansåg var den bredaste och bästa för eleven:

Mina föräldrar ville att jag skulle vara ambitiös och ville att jag skulle göra något med skolan också. Klart jag vill men jag bryr mig inte så mycket egentligen, jag kom in på natur och tänkte att natur är bredaste valet. Där kommer jag ha flest möjligheter, jag har också alltid tyckt om biologi och kemi. Man får också då mer av det i naturlinjen. De pushade för det. (P2Gr1)

För andra föräldrar var handbollen det definitiva samtalsämnet, detta gäller NIU liksom handboll i klubb laget:

[...] mina föräldrar har alltid velat att jag ska satsa på handbollen, det har typ det dem har snackat om och vi snackar inte så mycket om skolan utan mer handbollen. De lägger inte skolan högst upp utan jag har nog handbollen ligger högst i min familj, det är samma sak för mina systrar där också. (P1Gr3)

Eleverna fick frågan om vad de hade för kunskap om NIU innan de skulle göra valet. De flesta eleverna hade inte vidare koll på vad utbildningen innehåller och fick information från lagkamrater samt äldre årskullar på skolorna. Föräldrarna var även för några den första person som introducerade utbildningen för eleven: *“Fick reda på det av min farsa. I åttan eller sjuan.”* (P4Gr1)

Medvetenheten bakom hur viktig skolan var fanns dock hos ett par av eleverna:

Vi har pratat mycket hemma om att skolan är första prioritet sen kommer sporten, för att sport kan man inte spela livet ut. Så det har påverkat mig att skolan kommer först sen kommer handbollen men det betyder inte att handbollen inte betyder någonting men man måste hitta en balans där skolan ligger lite högre upp. (P4Gr3)

Föräldrarnas engagemang visar sig i många svar spela en viktig roll för ungdomarnas handbollsutövning. Föräldrar har ställt upp med att skjutsa sina barn till matcher, hämtat dem från träning och i vissa fall varit tränare för det egna laget. Så var fallet för (P3Gr2): *“Min mamma är ju tränare, så för mig var det bara att åka med i bilen”* (P3Gr2) Gemensamt för alla eleverna är att föräldrarna varit intresserade och frågat ingående om hur träning har varit, givit feedback på deras handbollsprestation:

Alltså, för mig är det att min pappa alltid frågar vad jag gör på träningarna, spelar ingen roll om det är NIU eller klubb. Han frågar alltid vad har du gjort, vad har du gjort bra och vad har du gjort dåligt. Om jag gjort något dåligt så brukar det vara ganska exakt vad jag gjort för fel. Och då så säger han, gör såhär eller såhär och då blir det mer elit. Men han är också, åh vad kul, men på matcher också ser han typ och säger du kunde gjort såhär eller såhär. Det är ganska kul för mig att få feedback. Det gör att jag blir bättre, som handbollsspelare. (P4Gr2)

Hos samtliga av eleverna var föräldrarna ett viktigt stöd hemma där de kunde avlasta tankar och känslor kring deras handbollsutövning: *“Jag tycker mina föräldrar har varit en stor del av detta, ibland har vissa tränare varit lite halvbra mot mig. Och då har jag kunnat gå hem och kastat av mig och de stödjer mig alltid, de kollar mina matcher och är väldigt stöttande.”* (P3Gr3)

Flertalet av eleverna nämnde att deras föräldrar varit ett stort stöd när det kommer till att få mat på bordet när man kommer hem efter träning och match. Föräldrarna har även varit måna om vad det är de äter och att de får ordentligt med sömn: *“Mina föräldrar har också varit supportande. De har alltid varit måna om att ikväll måste du äta bra med middag för det är match imorgon, nu behöver du lägga dig för det är match. Så det är bra.”* (P1Gr2)

Det vi kan se av elevernas svar är att de inspirerats av sina föräldrars idrottsliga framgångar. Eleverna får höra historier om deras föräldrar och detta gör att de känner att även de vill försöka nå så långt som möjligt med sin idrott:

När jag var liten så har jag alltid pratat med pappa och då har jag alltid varit motiverad om att satsa på handboll och spela så mycket som möjligt. Sen har jag fått höra deras historier om hur långt dem har gått och då vill jag också göra det. Det blir ju att jag också vill nå, eller man vill ju på något sätt uppnå det ens föräldrar har gjort. (P1Gr3)

En annan elev väljer inte enbart att välja NIU som inriktning för att få mer tid att utöva handboll. Eleven nöjer sig inte med att möjligheten ger en chans att utvecklas som handbollsspelare utan väljer aktivt en skola som anses tar in elever med mest kompetens och bäst betyg: *“Bara tanken*

om att få spela handboll på skoltid är ju drömmen och det här är ju bästa skolan i Stockholm rent meritmässigt och rent handbollsmässigt.” (P2Gr3)

Samma elev som kommit in på den “bästa” skolan har även föräldrar som presterat väl inom sina idrottsliga karriärer vilket en elev beskriver på följande sätt:

Min farsa har gått samma väg som mig med idrottsgymnasium fast i hockey då och han har varit uppe och touchat på SHL och sen har han kört bandy i flera år i högstaligan. Morsan har varit duktig i friidrott och konkurrerat med dem bästa i Sverige där på 800m. Dem har hjälpt mig mycket kring hur man ska tänka och så i sporten. (P2Gr3)

Samtliga elever ansåg det viktigt att man hade kompisar i laget och att handbollsutövningen fungerar som en arena för sociala möten: *Man får också bra kontakt med folk på cuper och så runt om i landet. Och blir bra vän med de också, sedan stadslaget gör att man får bra med vänner runtom i Stockholm också. Det är lite så man känner de flesta, från typ NIU också. Så jag tror det är mycket kompisarna runt omkring som gjort att man trivs mer med sporten i sig. (P2Gr3)* Kompisars närvaro var påtaglig i alla grupper men hade kompisarna slutat hade samtliga bytt lag för att fortsätta spela: *“Det hade ju påverkat mig ganska mycket om mina bästa vänner hade slutat. Då hade jag känt mig lite utanför och då hade jag kanske bytt lag.” (P4Gr2)*

Ett par av eleverna lyfte även att dem de umgås med på fritiden utöver handboll är mycket handbollskompisar, eleven anser att handboll och plugg tar upp det mesta av tiden vilket gör att det är handbollskompisar som utgör elevens kompiskrets:

Alltså det är bara handbollsvänner, när man går här och innan när man gick grundskolan. Då har man typ inte ens tid. För efter skolan sticker man hem och pluggar sedan drar till träning. Det är typ så ens vardag ser ut. På helger har man inte riktigt tid heller för då har man match. Så man har inte tid att träffa kompisar som inte spelar handboll. Så det blir handbollsskompisar som blir ens kompisar. (P1Gr3)

För en annan var det 50/50 med handbollskompisar och kompisar som inte spelat handboll. Men där flertalet personer var sportmänniskor: *“För mig är det typ 50/50 mellan handbollsvänner och andra vänner. Visst det är många sportmänniskor men alltså inte bara handbollskompisar.” (P2Gr3)*

Den sociala statusen befann sig hos alla deltagare, tjejer som killar. De ansåg att det fanns en status med att bara en idrottsutövare överhuvudtaget. Tjejerna i ena gruppen märkte mest en

social status i skolan och på idrotten: *“Isåfall var det mest på idrotten, folk ville ha mig i sitt lag för att jag var ganska bra på allt. Man kände sig lite cool och bara “yeah dom vill ha mig”.*”
(P3Gr2)

En annan tjej beskriver statusen i form av att genom deras handbollsutövning har de fått en fysisk status som visar sig i den sociala kontexten i skolan på följande sätt:

Men asså att tjejer är biffiga, har muskler och i min skola så var jag den som var snabbast och ganska stark. Och då var det många som “oj skit, hon är tjej men ändå snabbast” och det är ju någon form av status. Att man känner sig lite tuff. (P1Gr2)

Tjejerna i gruppen med en mix av tjejer och killar lyfte de att den sociala statusen märktes rent handbollsmässigt:

Då vet folk vem man är och så, det behöver inte va att man spelar på riks eller så man vet oftast vem folk är som man möter i andra lag. Men det är klart, det kommer ju kommentarer “ooh skit hon är med i riks” som är någon form av status. (P3Gr3)

Eleverna i grupp tre ansåg att den sociala statusen ger uppmärksamhet hos andra handbollsspelare men inte hos de som inte spelare handboll.

Är man den bästa i laget, då vet man att ja det här laget har den här spelaren. Men bland vanligt folk, de som inte spelar handboll då, där finns det ingen status i att spela handboll. Men det finns alltid en status i att man har nått eller kommit någon vart med sin sport, spelar ingen roll vilken. Men det finns alltid en status i att man säger att jag har gått på riks, spelat i stadslaget t ex. (P2Gr3)

Det finns en status i att vara bra på handboll, det kan man inte gömma under stolen. Är man bra är man med i riks, stadslag osv. Där finns det ju såklart en status. (P4Gr3)

Eleverna i grupp tre ansåg att den status de fick genom handbollen gav dem självförtroende i deras utövning vilket gav dem lycka. De ansåg att man var tvungen att vara ödmjuk och vänlig som person oavsett hur mycket uppmärksamhet man fick:

Sen ökar ju sånt där ens självförtroende, omedvetet men man känner att fan jag är bra på det här med handboll men sen det kan ju påverka hur man blir som person men man får bättre självförtroende. (P4Gr3)

De känner också av en press från omgivningen att de behöver prestera:

Jag tror att det har varit min egen personlighet som är ödmjuk, jag har väldigt höga krav på mig själv och folk vet ju vem jag är med tanke på att jag har uppnått vissa saker som stadslaget och riks. Då ska jag hålla upp till det som dem tror, det kan bli ganska jobbigt. Har jag en dålig match och någon påpekar att "oj, du var inte så bra" och då blir ju jag väldigt ledsen och får dåligt självförtroende även om jag uppnått så bra saker så känner jag mig inte bättre än någon annan pga det. (P3Gr3)

En handbollsutbildning i kombination med en akademisk utbildning var spännande men skapade även en del tankar hos eleverna kring hur mycket de skulle orka med. Återkommande för samtliga intervjugrupper var att de funderade på om belastningen skulle bli för hög, både psykiskt och fysiskt. Deltagare från samtliga intervjugrupper funderade även på om det skulle bli för hög fysisk belastning då de skulle bedriva träning med både klubbtag och på NIU:

Jag tänkte likadant som ** att jag var jättetaggad, då jag har en handbollsfamilj och jag ska följa i deras fotspår. Jag vill spela handboll här. Jag spelar i en klubb som är väldigt ambitiös så vi satsar ganska mycket i själva klubben, så jag tänkte att när jag då också ska till en skola för elitsatsning, kommer det bli för mycket då? Kommer jag palla, kommer jag att orka, kommer jag hinna med allt. (P1Gr3)

Gemensamt för samtliga grupper är att de har föräldrar som antingen har gått igenom en universitets- eller högskoleutbildning och därmed även jobbar med högprofilerade yrken, "P2Gr1: Min föräldrar träffades på KTH, de är båda dataingenjörer, så de är hyfsat välutbildade." Eller, "Min mamma jobbar som bankchef och min pappa är säljare, så båda har gått på universitet och högskola." (P1Gr3) De vars föräldrar inte hade gått någon universitets eller högskoleutbildning hade istället arbetat sig uppåt i karriären och då visar på att de har ett driv för att nå framgång inom arbetslivet.

Jag har för mig att min pappa gick ut gymnasiet med godkända betyg. Min mamma tror jag inte gick det sista året, men asså dem har ändå liksom klättrat upp på jobbkedjan. Min mamma jobbade typ som brevbärare i början och nu liksom är ho säljare och allting. (P3Gr2)

7. Diskussion

Studien har behandlat två frågeställningar med syfte att se vilka motiv elever hade för sitt val av utbildning i gymnasiet och hur detta kan förstås utifrån ett sociokulturellt perspektiv. I detta fall NIU med inriktning handboll i Stockholm. Den första frågeställningen ämnade att ta reda på hur eleverna beskriver vad som motiverade dem till att välja denna utbildning. Frågeställning två hade som intention att förstå elevernas motiv genom ett sociokulturellt perspektiv. För att reda på dessa frågeställningar användes Pierre Bourdies teori om habitus och socialt kapital som utgångspunkt. Vi tolkar motivation som ett led av en individs habitus och har därför med motivation som en av grundpelarna av analysen. Analysen genomfördes genom att dela upp den i teman, habitus och motivation, därefter togs de mest relevanta svaren ut i resultatdelen.

Studien har även tagit med hur vägen till valet upplevdes för eleverna. Detta då eleverna tog del av olika informationskanaler innan och under tiden valet skulle göras. Genom att ta del av information från föräldrar, studie och yrkesvägledare, öppna hus och kompisar påverkades eleverna att göra valet till NIU på olika sätt. Detta har vi tagit med i studien då en del av eleverna påverkades av de habitus de har med sig i form av föräldrarnas åsikter och tankar inför valet. Den egna drivkraften att utvecklas till en så bra handbollsspelare som möjligt visade sig även vara en del av varför eleverna valde NIU. En av eleverna fick hjälp av en studie och yrkesvägledare samtidigt som majoriteten av eleverna menade att öppna hus var till stor hjälp som informationskälla.

Uppsatsen visar på att samtliga elever hade ett inre driv att utvecklas och bli så bra de kan inom sin idrott. Detta speglade också deras motivering till att få chansen att utöva handboll under skoltid. För eleverna var det NIU både som första och andra val men i olika skolor som var aktuellt hela vägen genom antagningsprocessen. Vissa elever fick information om NIU redan i årskurs sex och hade som mål att komma in på utbildningen medan andra bestämde sig under det sista året i grundskolan. Men någon annan utbildning var inte aktuell för någon av eleverna. Gemensamt för alla elever var att de hade ett stort stöd hemifrån och bland släkt och tränare i deras val av utbildning. Engagemanget från föräldrar genomsyrade hos samtliga elever och dessa har ställt upp med att skjutsa eleverna från och till träning och matcher samt att de varit intresserade av elevernas handbollsutövning. Föräldrarna fanns där för dem och såg till att eleverna höll en bra kost och sov ordentligt. Samband fanns mellan föräldrars idrottsliga utövning och elever som kommit in på den mest meriterande utbildning samt hur långt de

kommit inom idrotten. Tre av tolv elever upplevde att deras föräldrar hade påverkan av deras utbildning utöver NIU, dessa elever hade en tydligare plan B för framtiden ifall deras handbollsutövning inte skulle ge den utdelning de själva önskar.

7.1 Elevernas beskrivning av vad som motiverade dem till att välja NIU

Många av elevernas svar kring vad som motiverade dem att välja NIU kan kopplas till att de hade en hög inre motivationen vilket i sin tur betyder att de besatt ett högt självbestämmande inför valet (Ryan & Deci, 2000). Samtliga elever i intervjuerna svarade att det i slutändan var de själva som ville gå på NIU. Eleverna vill spela så mycket handboll som möjligt, få extra timmar att utvecklas på samt få en elitutbildning i handboll. Detta innebär att det finns ett mönster i hur eleverna tänkte inför valet och att de själva hade kontroll över valet samt gjorde det av egen vilja Ryan och Deci (2000). skriver i sin studie att den egna viljan är en viktig del av den inre motivationen, detta bidrar till en nyfikenhet samt att valet i det här fallet blir meningsfullt för eleverna. Valet görs då utifrån den egna kompetensen som eleven besitter samtidigt som eleven kommer känna sig stimulerad under tiden på utbildningen.

För att främja en nyfikenhet hos eleverna är det av vikt att de blir informerade om vad NIU kommer ha för typ av innehåll så de inte enbart tror att utbildningen består av handbollsträning. Får eleverna ta del av riklig information skapar de sig en större förståelse kring utbildningen och kan på så sätt motiveras att välja NIU eftersom de har en större förståelse för innehållet. Informationen inför valet är något eleverna pratar om som hjälp då de innan öppet hus eller samtal med studie och yrkesvägledare inte hade så mycket informationen kring vad utbildningen innehåller. Lovén (2000) diskuterar framförallt att en Studie och yrkesvägledare ger stöd i form av information till eleverna när gymnasievalet närmar sig. En av eleverna i studien nämnde att studie och yrkesvägledare var delaktig i valet till gymnasiet, här kan det då vara önskvärt att fler elever pratar med studie och yrkesvägledare för att de själva i slutändan gör valet och inte påverkas av yttre faktorer.

Gemensamma svar från eleverna var att få gratisträning samt betyg för att få utöva handboll under skoltid motiverade dem mest, det visade sig vara en nyckelfaktor för valet till NIU. Dessa argument kan beskrivas som yttre faktorer för att påverka elevernas inre motivation till att välja NIU. Den här typen av yttre faktorer går att koppla till Ryan och Deci's beskrivningar av *identifikation* och *integration*. De två tillstånden av motivation hör till den yttre motivationen

men ligger nära den inre motivationen på motivationsskalan. Valet har eleverna gjort utifrån egna värderingar och behov, där de kan se nytta i valet under en längre tid där målet är att bli bättre handbollsspelare och utvecklas inom sin idrott (Ryan & Deci, 2000). Intresset för handboll genomsyras av alla elevernas svar och det märks att eleverna brinner för sin idrott. De får på NIU möjlighet att bedriva träning med och mot andra duktiga elever vilket gör att deras motivation ökar samt bibehålls under tiden på utbildningen. Eleverna har i samband med ansökan till NIU möjlighet att lägga till en inriktning som utbildar dem inom ett annat område än handboll, vilket gör att eleverna kan se en framtid inte enbart på handbollsplan utan i andra yrkesroller.

Eleverna diskuterar även den ökande belastningen som kommer med valet till NIU. De var inställda på att det skulle bli jobbigt med en högre träningsdosering innan utbildningen börjat och det fanns en ovisshet i hur mycket de skulle orka med. Dock svarar eleverna att de trodde att NIU skulle vara jobbigare än vad det är. Med en blandning av teoretiska och praktiska delar i utbildningen har motivationen för eleverna ökat under tiden på NIU då det får kunskaper om hur de kan optimera sin träning på bästa sätt. Enligt Ryan och Deci (2000) behöver miljön som eleven befinner sig i att skapa en trygghet och innehålla optimala förutsättningar för lärande. Känslan av kompetens ökar även då eleverna får information om hur de på bästa sätt kan förbereda sig inför den ökande belastningen som tillkommer med utbildningen. En ökad kompetens innebär enligt Ryan & Deci (2000) att eleven har kontroll över miljön de befinner sig i. På så sätt fortsätter individen ha en hög inre motivation för valet som i sin tur bibehålls under tiden på utbildningen.

7.2 Hur kan motiven förstås utifrån ett sociokulturellt perspektiv?

Stuji (2015) skrev i sin studie om att föräldrars idrottsliga bakgrund och ekonomiska situation speglar sig i vilken utsträckning deras barn utövar idrott. Den visade att de stannar inom idrotten för att de kan fokusera på denna och inte oroa sig över ekonomin i familjen. Vi ser ett samband mellan denna studie och vår när det kommer till hur föräldrarnas utövande inom idrott speglar sig i deras barn. Majoriteten av eleverna hade föräldrar som utövat idrott på någon nivå, och det visade sig att just handboll var överrepresentativ. Det fanns elever vars föräldrar utövat idrott på högre elitnivå under sina aktiva år och dessa elever utövar även de, för sin ålder, en form av elitnivå inom handboll. De upplever att deras föräldrar ger mycket hjälp i hur de själva ska tänka kring en elitsatsning. Detta speglar elevernas habitus tydligt under intervjuerna då eleverna anser att deras föräldrar varit en stark stöttepelare och drivande kraft i deras idrottsutövning under uppväxten. De yrken föräldrarna innehar kan i intervjuerna tolkas till att eleverna lever med en

stark ekonomisk grund hemma. Eleverna kan därför se en framtid och få möjlighet i att göra vad de tycker är roligt. Eleverna uttryckte att deras föräldrar ställde upp när det kom till att köra dem till träningar och matcher, se till att det alltid finns mat hemma gav dem möjlighet att göra vad de tycker är kul, detta förstås vara ett direkt resultat av deras socioekonomiska situation. En minoritet av elever hade föräldrar som de upplevde hade en direkt inverkan på valet av ytterligare utbildning utöver NIU. De andra studerade sådant de för tillfället fann var roligt eller såg utbildningen utöver NIU som sekundär men ändå viktig. En elev vars föräldrar varit extra engagerad i vilken utbildningen eleven väljer utöver NIU hade uttryckt att eleven inte skall göra samma misstag som sina föräldrar, vilket i sammanhanget handlar om att bry sig om vad man studerar utöver sin elitsatsning. Det innebär att elevens habitus påverkas av föräldrarnas tidigare liv inom utbildning liksom idrottsutövning.

En elev utmärkte sig i att föräldrar och släkt utövat handboll på högre. Denna elev hade sina föräldrar som förebilder när det kommer till att försöka uppnå samma framgång som dem. Tillsammans med tre andra elever som svarade att en eller båda av elevens föräldrar nått en högre elit inom sin idrott svarade två av dessa även att de deltagit i stadslag, riksuttagning för handboll och kommit långt i ungdoms-SM, vilket vi kan tolka elit som ungdom. Det verkar finnas ett samband mellan framgång både hos föräldrar och barn. Carlsson (1991) menar att den idrottsliga framgången hos unga förknippas med begreppet talang. Denna består till dock största del av barnets arvsanlag och hör ihop med att föräldrarna tagit sig till en högre elit även under sitt aktiva idrottande. Det man kan säga om detta är barn vars föräldrar nått en högre elit har barn som gjort samma sak eller är på väg i liknande riktning. Men det går inte att säga att det ena föräldrar det andra då denna studie inte tittar på genetiken hos föräldrar och barn utan elevers motiv för att välja NIU och hur detta kan förstås utifrån deras sociokulturella bakgrund.

Det som fanns gemensamt för alla eleverna är deras föräldrars engagemang. Det säger Wilsson och Baker (2018) har en stark korrelation till om barnen också lyckas inom idrotten. De lägger en stor vikt i föräldrar som själva har en relation till den specifika idrotten när det kommer till att kunna ge kvalitativ feedback om hur man kan utvecklas. Samtidigt har de föräldrar som nått högre elit inom en annan idrott lättare att sätta sig in i sitt barns situation när det kommer till att elitsatsa inom idrott överlag. Denna studie ser ett samband mellan högre elit hos föräldrar och elever som kommit in på den mer meriterande skolan (enligt eleverna själva). Dessa elever har enligt egen utsaga deltagit i sin regions distriktslag samt blivit kallade till RIKS-uttagning för att konkurrera om en plats i Sveriges ungdomslandslag. I en annan grupp var tre tjejer även med i

stadslaget för den region de utövat handboll i. Av de tre hade två tjejer föräldrar som utövat handboll på en elitnivå. En tjej i samma grupp var inte med i stadslaget men hade en far som utövat handboll på högre elit. Man kan inte säga att föräldrarnas idrottsliga bakgrund har en direkt inverkan på hur duktig eleven blir på handboll men det finns ett tydligt samband med att samtliga föräldrar utövat handboll i någon grad och främst har någon form av idrottslig bakgrund. Det står i linje med elevernas habitus när det kommer till att föräldrars idrottsliga bakgrund finner en betydelsefull roll för eleverna. I rätt miljö visar det sig ha en intressant påverkan på huruvida eleverna väljer att fortsätta studera handboll även på gymnasienivå. Att eleverna väljer NIU på gymnasiet behöver nödvändigtvis inte innebära att de inte studerar vidare på universitet eller högskola. Men hade de inte haft de framgångar inom handbollen och det stöd som funnits hemifrån hade det troligen inte valt NIU med inriktning handboll.

Det som är intressant i tidigare forskning gjord utav Wilsson och Baker (2018) är att de kommit fram till att elevernas pappa varit en framåt drivande person och varit den person som visat mest intresse för det idrottsliga utövandet. Det framgår inte vilken roll deras mamma har haft i utövandet av den idrottsliga aktiviteten. Gemensamt mellan den studien och vår är att flera av eleverna lyfter fram sin pappa som särskilt drivande för deras handbollsutövning. Ett par stycken nämner sin mamma som den person som haft en framgång inom idrotten och en elev nämner att elevens mamma varit tränare i laget och därmed varit en given stöttepelare. Båda föräldrarna har stöttat eleverna hemma och bidraget med stort engagemang i bland annat kost och transport. Elevernas pappor verkar vara den person som visar ett gediget intresse om hur det går för eleven på träningar och på NIU, även den som lyfts när det kommer till diskussioner om handbollen och som den person som fått dem börja spela. Flera elever fick upp ögonen för NIU efter att deras pappa berättat om det och kan därför ha en direkt påverkan på elevens val. Då en individs habitus speglar i vilken konstellation de vuxit upp, vad som påverkat dem att bli vilka de är har skapats utifrån de sociala betingelser som de uppfostras genom. Vår studie ser samband med tidigare studier om vem av föräldrarna som har störst inverkan på det idrottsliga valet. Resultatet är intressant men det fanns även elever där deras mamma varit en drivande faktor till att de utövar handboll och fortsatt med detta. Men upplevelsen är inte att det är i lika stor utsträckning.

Socialt kapital menar Broady (1998) byggs inte enbart utav en akademisk utbildning som kan ge ett högt profilerat yrke. Utan socialt kapital byggs av tillgångar inom olika sociala grupperingar där utfallet kan gynna dig som individ. En grupp bestående av tjejer i studien visar att de fick en social status i form av att de blev respekterade inom skolan och hos det andra könet. De var

starka, duktiga i idrott och som ett resultat av detta ville klasskamrater ha dem i sitt lag eller utmana dem i tävlingar. De vann genom sin utövning av idrott alltså ett socialt kapital. Resterande elever i grupperna kände av den sociala statusen genom att de befann sig i stadslag eller inom RIKS, alltså då en social status inom idrotten. Den sociala statusen kan utveckla en stark inre motivation hos eleverna. Ryan och Deci (2000) skriver att den inre motivationen stärks av en social tillhörighet, där de får känna sig kompetenta inom ett område. Även att de ingick i ett lag som ansågs vara duktig, tyckte personer i deras omgivning att de uppnått något och det ingav status. Valet för dessa elever att även fortsätta att utöva sin idrott på gymnasiet kan ses som ett sätt att bekräfta sig själv inom den sociala kretsen. Skolan som ansågs vara den mest meriterande, har gemensamt med vad Broady (1998) säger om socialt fält och kapital. Den samlar personer som genom handbollen visat sig talangfulla för sin ålderskull och ger dem möjligheter att utvecklas extra i en annan arena än i sitt klubbtag. I denna arena får de kontakt med andra talangfulla spelare och blir sedda av tränare som jobbar kontinuerligt med att lyfta fram spelare inom handbollen i Sverige. Genom NIU samlas också de som inom handbollen anses vara de mest talangfulla spelarna och även där bygger de alltså en form av socialt kapital. NIU ses i detta fall som en perfekt konstellation av ett socialt fält där det sociala kapitalet får komma till uttryck.

För i princip alla elever var det föräldrarna som hade varit till stor hjälp för valet enligt eleverna. Detta beskriver Lovén (2000) där han tar upp att ungdomar som står inför ett gymnasieval lyssnar till sina föräldrar då det finns en uppfattning om att de vet bäst. I många fall menar Lovén (2000) att detta inte stämmer och istället för att få korrekt information om vad gymnasieprogrammet innehåller från t.ex. studie- och yrkesvägledare lyssnar ungdomar till föräldrarnas åsikter. I studien märks det att föräldrar, kompisar och andra personer i elevens omgivning varit till hjälp för vägen till valet. Dock är samtliga elever som var med i studien inne på spåret att det till slut var de själva som gjorde valet. Även om det finns ett behov av att diskutera valet anser eleverna att de från början var inställda på att välja NIU. Lovén (2000) tar upp att ungdomar anser att de själva gör valet men att en elevs väg till gymnasiet är en produkt av det habitus som eleven bär med sig. Vår studie visar att detta även går att utläsa utifrån elevernas svar i intervjuerna. Eleverna pratar mycket om kompisar och föräldrar när de till en början diskuterade vad de skulle välja för program. En stor påverkan hade dock även öppna hus som gav rikligt med information och goda intryck när eleverna besökte dessa. vilket resulterade i att eleverna själva trodde att de var dem som gjorde valet, medan resultatet i studien visar på att elevens habitus var styrande i valet.

7.3 Framtida forskning

Studiens resultat kan komma tillhands när det kommer till att förstå varför eleverna befinner sig i den miljö de gör. Det är av intresse att förstå sina elevers habitus för att kunna bedriva undervisning på ett kvalitativt tillvägagångssätt. Genom att förstå detta kan läraren bygga sina lektioner med en pedagogik och struktur som utmanar och ger eleverna bästa möjlighet till inläring. Det går inte att säga med denna studie hur detta ska gå till. Men studien hoppas kunna ge en förståelse av vilka det är som väljer att studera på NIU med inriktning handboll.

I framtiden vore det mer intressant att försöka generalisera resultatet över hela NIU verksamheten i landet inom handbollssektorn. En mer omfattande kvantitativ studie där man samlar in data av flertalet elever. Det vore av intresse att se ifall det sociokulturella perspektivet speglas hos samtliga som går NIU med inriktning handboll. Det vore även intressant att se vidare om eleverna som går denna utbildning fortsätter med handboll efter gymnasiet och på vilken nivå av elit, om de nu anses vara elit efter utbildningen.

7.4 Metoddiskussion

Studien använde sig av en kvalitativ ansats med fokusgrupper för att inhämta data till att besvara frågeställningarna. Tre stycken fokusgrupper intervjuades och den data som kom in bedömer vi som intressant för studiens ämne. Svaren studien fick gav relevant information om hur eleverna upplevde valet till NIU vilket är ämnet samt fenomenet studien undersökte. Urvalet skedde i form av ett handplockat urval med ett typiskt fall av en homogen grupp. Det var i främsta skedet inte skribenterna som skickade ut anmälan till studien till eleverna, utan lärarna skickade vidare en fråga om deltagande till sina elever. Hur detta gått till exakt hade vi ingen kontroll över. En lärare bjöd in till skolan och på plats valde ut fyra stycken som skulle delta i studien, för studien skulle detta kunna innebära att läraren förstått studiens syfte och på så sätt valt elever med olika sociokulturella förutsättningar. Detta har vi dock ingen garanti för. Den information som inhämtades av eleverna var i linje med vad tidigare forskning visar och eleverna var utåtriktade och duktiga på att ge djupgående svar på frågorna från intervjuguiden. En annan kritisk punkt i det handplockade urvalet är att studien förlitar sig på att en mellanhand plockar ut eller frågar i stor grupp vilka som vill delta i studien, två lärare valde att skicka via någon form av kommunikationsmedel ut en förfrågan om deltagande. Det går då att anta elever som är utåtriktade, har en god självkänsla och känner mening i att kunna bidra till studiens innehåll väljer att delta. Det innebär att det finns ett antal elever kvar i årskullen som kan komma från helt andra förhållanden eller inte upplever liknande fenomen som eleverna som deltog i studien.

Att intervjuerna var semistrukturerade hade en inverkan på vilka svar studien fick från de olika grupperna. Följdfrågor utvecklades därefter på olika sätt i de olika grupperna vilken i sig kan komma att ifrågasätta tillförlitligheten. Dock har samma huvudfrågor ställts till samtliga grupper och på så sätt fått fram relevanta svar. Dessa tog olika vändningar även beroende på om det var en grupp med enbart tjejer eller en grupp med enbart killar. Den grupp där skribenterna känner att följdfrågorna höll hög validitet och svaren likaså var i gruppen med mixade kön. Ett antagande är att gruppen med mixade kön även var den sista gruppen som intervjuades och därför kan även skribenterna ha utvecklat sin intervjuförmåga att ställa rätt följdfrågor till olika svar. Dessa i sin tur kan vara en anledning till varför känslan av mer djupgående svar förekom i denna grupp, det behöver nödvändigtvis inte ha med mixen av kön att göra. Värt att nämna är att även den sista gruppen var den skola där eleverna själva ansåg är den mest meriterande att gå på.

Det intervjuguiden lyckades med var att bringa fram upplevelsen hos samtliga elever inom ämnet. Detta innebär att eleverna vågade svara på djupet och öppna upp sig för vad de ansåg påverkade deras val till NIU. Tillsammans i grupperna utvecklades svaren i den grad att de ibland inte höll med varandra i olika punkter. Känslan av motivation gentemot utbildningen kunde eleverna uttrycka hade försämrats eller förbättrats med hänsyn till tidigare känslor. Ett mål med studien var att uppnå detta genom en nondirektiv intervjustil (Kvale & Brinkman, 2014). Eleverna ansåg inte att föräldrarnas idrottsliga bakgrund och akademiska utbildning hade en inverkan på deras val av utbildning utan att valet helt föll på dem själva. Det anser vi vara ett resultat som även Lovén (2000) skriver om, där eleverna tror att de själva står för valet. Medan det egentligen kan vara beroende av deras sociokulturella bakgrund som tagit dem till den utbildning de nu studerar. Då vi tolkar eleverna på detta vis misslyckas studien nå reflektion på djupare nivå från eleverna om deras habitus, och detta tror vi är en konsekvens av att eleverna själva aldrig reflekterat över om deras sociokulturella bakgrund och föräldrar påverkat deras val av NIU.

8 Slutsats

Syftet med den här studien är att undersöka elevers motiv att välja NIU-gymnasium med inriktning handboll.

- Hur beskriver eleverna vad som motiverade dem att välja NIU-utbildning?
- Hur kan elevernas val av NIU med inriktning handboll förstås utifrån ett sociokulturellt perspektiv?

Studien visar att föräldrarnas engagemang för elevernas idrottsutövande upplevs ha varit avgörande för deras deltagande inom idrott och varför eleverna valde att gå på NIU. Detta kan i sin tur fött elevernas starka motivation till att studera handboll på NIU även under gymnasiet. Elevernas habitus och sociokulturella bakgrund upplever skribenterna har givit dem möjligheten att fokusera på vad de tycker är kul. I detta fall har det varit att spela handboll och komma så långt som möjligt. Det är inte en gemensam faktor bland alla elever att deras habitus i form av att föräldrars idrottsliga bakgrund ligger till grund till deras egen satsning på handboll. Det verkar dock finnas ett samband mellan föräldrars framgångar inom idrotten och dessa elevers nuvarande idrottsliga framgångar vilket kan förklaras enligt studien som engagerade föräldrar som bidrar med kvalitativ feedback. Det finns även ett samband mellan deras sociokulturella förutsättningar i form av ekonomiskt- och socialt kapital och valet av NIU som gymnasieutbildning. Det sociala kapitalet upplevs till uttryck hos eleverna när det kom till NIU då de har en stark känsla av samhörighet och detta ger dem en stark inre motivation, vilket stärker NIU som ett socialt fält. De elever i studien som deltagit eller deltar i stadslag finner dessutom större kontakt med likasinnade inom den egna skolan liksom de andra NIU skolorna. Det får dem att vilja utvecklas ännu mer.

Käll- och litteraturförteckning

Antonovsky, A. (2005). *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och Kultur.

Arvidsson, P. (2006). *Elitsatsande idrottselever, gymnasieval och motivation*. (Examensarbete, Malmö högskola, Malmö) Hämtad från <http://muep.mau.se/handle/2043/2823>

Broady, D. (1998). *Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg*. 2., korr. utg. Uppsala: Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi, ILU, Univ. Hämtad från Diva-portal.org

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.

Carlson, R. (1991). *Vägen till landslaget: en retrospektiv studie av framgångsrika ungdomar i sju idrotter*. (Doktorsavhandling, Stockholms universitet, Stockholm)

DINÇ, Z. (2011). Social Self-Efficacy of Adolescents Who Participate in Individual and Team Sports. *Social Behavior & Personality: An International Journal*, 39(10), 1417–1424.

Ferry, M. (2014). *Idrottsprofilerad utbildning: - i spåren av en avreglerad skola*. (Doktorsavhandling, Göteborgs universitet, Göteborg)

Granheim U.H. & Lundman B. (2003). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today* 24(2), 105-112.

Hassmén, N. & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. Stockholm: SISU Idrottsböcker.

Kvale, S. & Brinkman, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lovén, A. (2000). *Kvalet inför valet. Om elevers förväntningar och möten med vägledare i grundskolan*. Malmö: Institutionen för pedagogik

Mirjam, S. (2015). Habitus and social class: a case study on socialisation into sports and exercise. *Sport, Education and Society*, 6(20), 780 - 798.

Nielsen, G., Grönfeldt, V., Toftegaard-Stockel, J., & Andersen, L. N. (2012). Predisposed to participate? The influence of family socioeconomic background on children's sports participation and daily amount of physical activity. *Sport in Society*, 15(1), 1 - 27.

Riksidrottsförbundet. (2019). Elitidrott på gymnasiet. Hämtad 2019-09-11 från <https://www.rf.se/RFarbetarmed/Elitidrott/elitidrottpagymnasiet/>

Ryan, R.M. & Deci, E.L. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Press.

Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54-67.

Svenska handbollsförbundet (2019). Handbollsgymnasier. Hämtad 2019-10-09 från <http://www.svenskhandboll.se/handbollinfo/ungdom/handbollgymnasier/>

Thomas, J. R., Nelson J. K., & Silverman, S. J. (2015). *Research methods in physical activity*. (Seventh edition). Champaign, IL: Human Kinetics.

Vetenskapsrådet. (2002). Forskningsetiska principer. Hämtad 2019-11-04 från - https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Wilsson, S. G., Wilsson, M. J. & Baker, J. (2018). Parental sport achievement and the development of athlete expertise, *European journal of sport science*, 19(5), 661–670.

Wiltshire, G., Lee, J., & Williams, O. (2019). Understanding the Reproduction of Health Inequalities: Physical Activity, Social Class and Bourdieu's Habitus. *Sport, Education and Society*, 24(3), 226–240.

Bilaga 1 - Litteraturundersökning

Syfte och frågeställningar: Studien syftar till att ta reda på vad som motiverade elever i årskurs ett på gymnasiet att söka sig till NIU gymnasium med inriktning handboll i Stockholms stad.

- € Hur beskriver eleverna vad som motiverade dem att välja NIU-utbildning?
- € Hur kan elevernas val av NIU med inriktning handboll förstås utifrån ett sociokulturellt perspektiv?

Vilka sökord har du använt?

Making a choice
What affects a choice
Motivation till gymnasieval
Val inför Gymnasium
Föräldrars och kompisars påverkan
Inre och yttre motivation
Valet inför gymnasiet
Socioeconomic status – handball
Talent in handball
Talent in sports, socioeconomic status
Social status and sports
Habitus an sports

Var har du sökt?

PubMed
Google Scholar
Google
GIH:s bibliotekskatalog
Stadsbibliotekets bibliotekskatalog
Bourdieu and physical education
Discovery - talent in handball
Discovery - Talent in sports, socioeconomic status

Sökningar som gav relevant resultat

Ebsco: Physical education and child* and motivation
Google Scholar: "Physical education" children school
Google: Motivation till gymnasieval
Google Scholar: Val inför gymnasium
PubMed: Inre och yttre motivation
Discovery: Bourdieu and physical education
Discovery: Talent in sports, socioeconomic status

Kommentarer

Här kan du t ex skriva om det var svårt att hitta bra material om någon del av ditt ämne, vilka databaser som passade bäst eller om du har hittat mycket material via litteraturlistor, din handledare eller via "related articles" i databaserna.

Bilaga 2 – Intervjuguide

Förfrågor - rikta in konversationerna i handbollsnacket på ett avslappnat sätt.

- Ta med fika - tänk på att någon kan vara gluten.
- Vilka föreningar de spelar i.
- Hur är tränarna på NIU – vem är bäst av dem?
- Vem är den bästa spelaren genom tiderna respektive favoritspelare?

Fråga 1 - första tankarna kring att gå på NIU.

Första gången ni hörde om att det finns en handbollsutbildning, hur tänkte ni då?

- Vad var er föreställning kring hur NIU såg ut? (Handlar det bara om att träna så mycket som möjligt? Lära sig mer om hur kroppen fungerar vid fysisk aktivitet?)
- Var det givet för dig att välja NIU när du hörde om det första gången eller hade ni tankar på att gå en annan linje? -----> Om så var fallet, vad gjorde att du tillslut valde NIU?

Fråga 2 – valet till NIU och påverkansfaktorer.

Pratade du med någon om att välja NIU? (Föräldrar, kompisar, syskon, SYV)

- Vem av de här personerna känner du hade störst påverkan på ditt val?
  - Hur påverkade dig?
- När bestämde du dig för att välja NIU?
- Hade ett samtal med era föräldrar angående detta val kunnat påverka dig annorlunda?

Fråga 3 – Habitus (lite frågor om er bakgrund)

- I vilket område av Stockholm har ni vuxit upp i?
  - Har distansen till hallen varit en påverkande faktor för att ni valt att fortsätta med handboll?
  - Har ni haft tillgång till bil i familjen eller på något sätt alltid kunna ta er till träningar utan problem?
  - Hur upplever ni era föräldrars deltagande för ert utövande varit?
  - Känner du att detta påverkat er på något sätt?
- Resonerar ni kring att kompisars närvaro på en träning kan påverka ditt deltagande och prestation, i själva klubb laget?
  - Hur har kompisarna i laget påverkat din närvaro på träningarna?
  - Har ni valt att avstå från träningar, turneringar eller matcher för att era kompisar i laget varit iväg, sjuka eller liknande?
  - Kan du säga vad den avgörande faktorn är som fått dig att fortsätta med din handboll?
- Upplever ni att det fanns en viss status i att spela handboll inom laget, tidigare vänskapskretsar eller andra ungdomar? Fick ni mer uppmärksamhet av flera, pratade man mer med er. Tjejer, killar?
- Tror ni att det spelar någon roll utifrån vilka förutsättningar man haft under sin uppväxt när det gäller till att söka sig till NIU, hur kan dessa förutsättningar påverkat?
- Har era föräldrar en karriär inom handbollen eller utövat sporten i någon grad?
  - Hur känner du kring det?

- Upplever du att föräldrarnas idrottsliga bakgrund påverkat ditt val av utövande av handboll eller att du nu sökt till NIU?
- Hur akademiskt utbildade är era föräldrar? Gymnasiet, högskola, universitet eller andra utbildningar som ni känner till.
  - Påverkade det er när ni gjort ert val av utbildning för gymnasiet när ni tänker på era föräldrars utbildning?

Fråga 4 – Motivation

Vad motiverade dig att tillslut välja NIU?

- Var det ditt egna val eller blev du påverkade av någon annan?
- Hur upplevdes processen till valet?
  - Var du själv drivande i ditt val eller var det andra faktorer som påverkade dig?

Fråga 5 – Motivationen just nu, har den påverkats?

- Hur har tiden varit än så länge, känner du att motivationen ökat eller minskat för att studera på NIU?
- Hur känns det att åka till skolan och på träningarna du genomför? Är det jobbigt/enkelt att ta sig dit?